

ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS PATIKRINIMŲ DUOMENŲ ANALIZĖ

**Šiauliai,
2016 m.**

Vienas svarbiausių vaiko sveikatos raidos tarpinių yra vaikystė. Tuo laikotarpiu suformuotos vaiko elgsenos ir gyvenamosios nuostatos turi labai didelės reikšmės vėlesnei gyvenimo kokybei.

Kasmetiniai vaikų profilaktiniai sveikatos patikrinimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“.

Duomenys apie sveikatos būklę renkami iš statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Vaiko sveikatos pažymėjimas), patvirtintos Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 3-38).

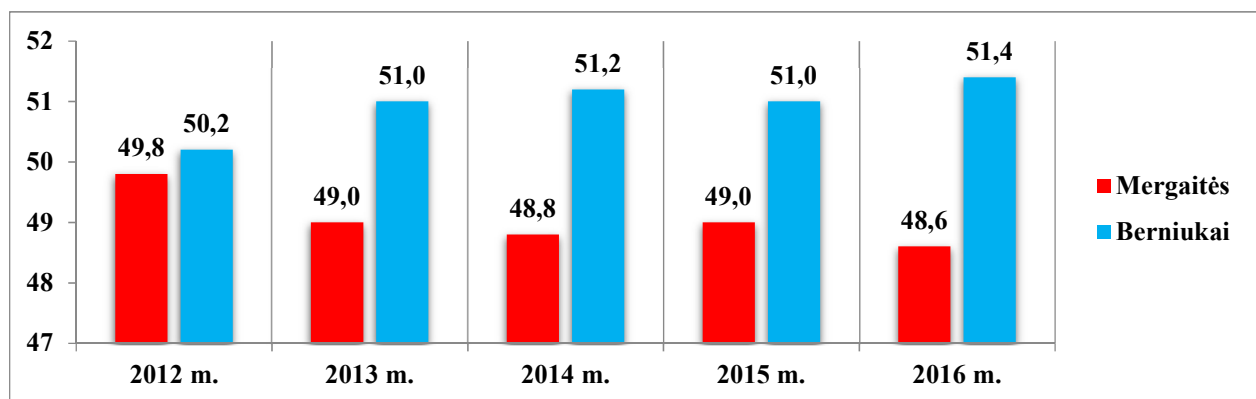
Vadovaujantis Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (forma Nr.027-1/a).

Remiantis šių pažymėjimų duomenimis, yra atliekama ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sveikatos būklės stebėseną, analizė ir vertinimas. Yra labai svarbu, kad sveikatą pasitikrintų visi ugdytiniai, nes neturėdami informacijos apie vaiko sveikatą, ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai ir visuomenės sveikatos specialistai negali užtikrinti, kad ugdymo proceso metu nebus pakenkta vaiko sveikatai.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sergamumas

Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičius 2012 - 2016 m. laikotarpiu kasmet augo.

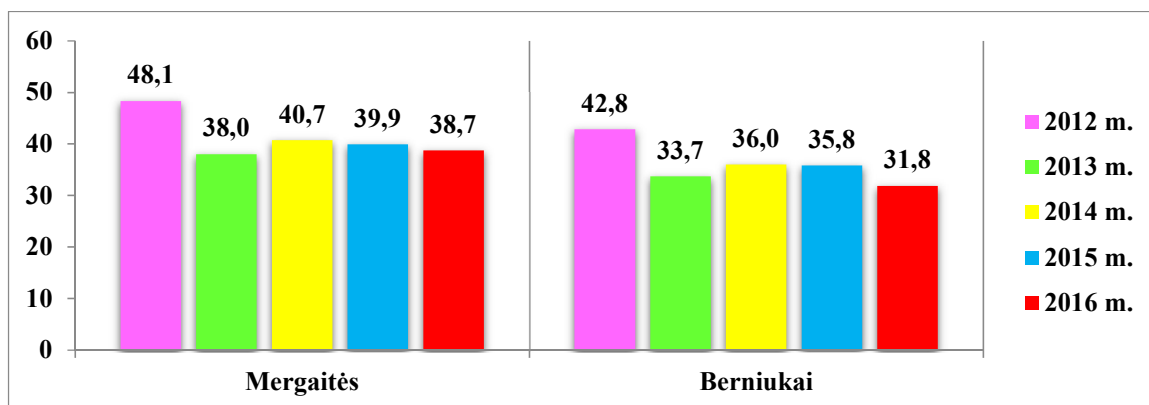
Šiauliuose 2012 m. bendras vaikų skaičius siekė 4 232 (2 152 (49,8 proc.) mergaitės ir 2 171 (50,2 proc.) berniukas), 2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 4 604 (2 356 (51,2 proc.) berniukai ir 2 248 (48,8 proc.) mergaitės) vaikai, 2016 m. ikimokyklinukų skaičius augo ir siekė 4 814 (2 476 (51,4 proc.) berniukai ir 2 338 (48,6 proc.) mergaitės) vaikų (žr. 1 pav.).

1 pav. Mergaičių ir berniukų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose 2012-2016 m. (proc.)

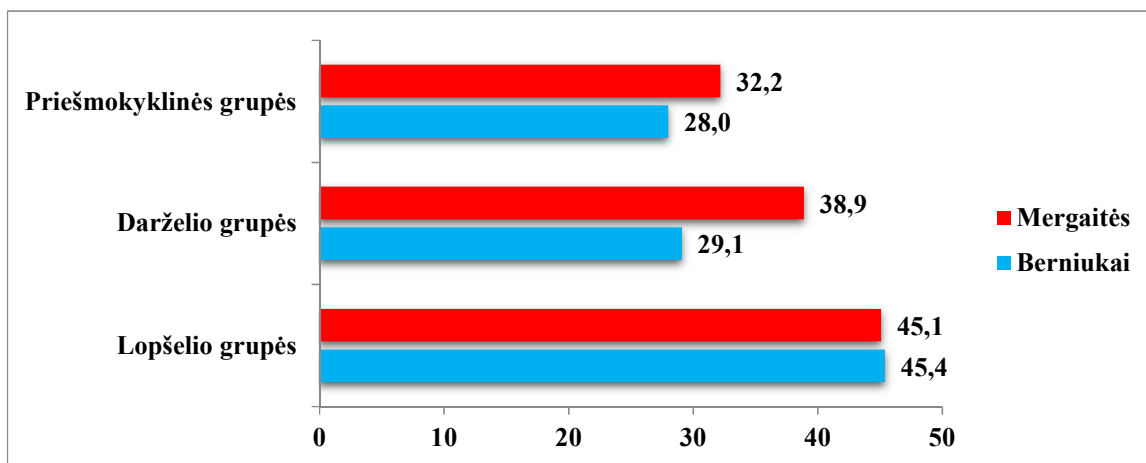
Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos būklės vaikų skaičius, o auga turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis skaičius. Įvairių ligų rizikos veiksniai nustatomi vis jaunesnio amžiaus vaikams.

Šiaulių mieste 2012 m. iš 4 232 patikrintų vaikų 1 969 (46,5 proc.) buvo sveiki, o 2 354 (54,5 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų. 2014 m. iš 4 604 vaikų 1 764 (38,3 proc.) – sveiki, 2 840 (61,7 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų. 2016 m. iš profilaktiškai patikrintų 4 805 vaikų 1 690 (35,2 proc.) buvo sveiki, 3 115 (64,8 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų. Per 2012 – 2016 m. laikotarpį daugiau mergaitės buvo sveikos nei berniukai (žr. 2 pav.).

2 pav. Sveikų vaikų pasiskirstymas, lyginant pagal lytį 2012-2016 m. (proc.)

Lyginant 2016 m. duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausia sveikų vaikų (45,1 proc. mergaičių ir 45,4 proc. berniukų) buvo lopšelio grupėse, mažiausia - priešmokyklinėse grupėse (28,0 proc. berniukų ir 32,2 proc. mergaičių) (žr. 3 pav.).

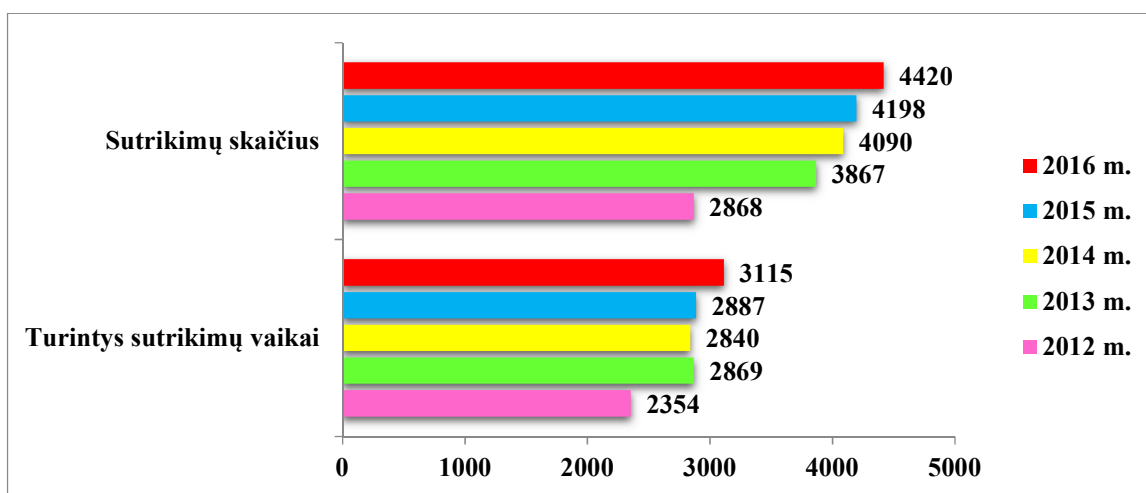
3 pav. Sveikų vaikų pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Lyginant 2012 – 2016 m. laikotarpį, ikimokyklinukams nustatytų sutrikimų bendras skaičius kasmet augo.

2012 m., profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams nustatyti 2 868 sutrikimai. 1 112 sergančioms mergaitėms teko 1 295 sutrikimai, 1 242 berniukams – 1 573 sutrikimai.

2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams buvo nustatyta 4 090 sveikatos sutrikimų. 1 507 nesveiki berniukai turėjo 2 208 sutrikimus, 1 333 mergaitės – 1 882 sveikatos sutrikimus.

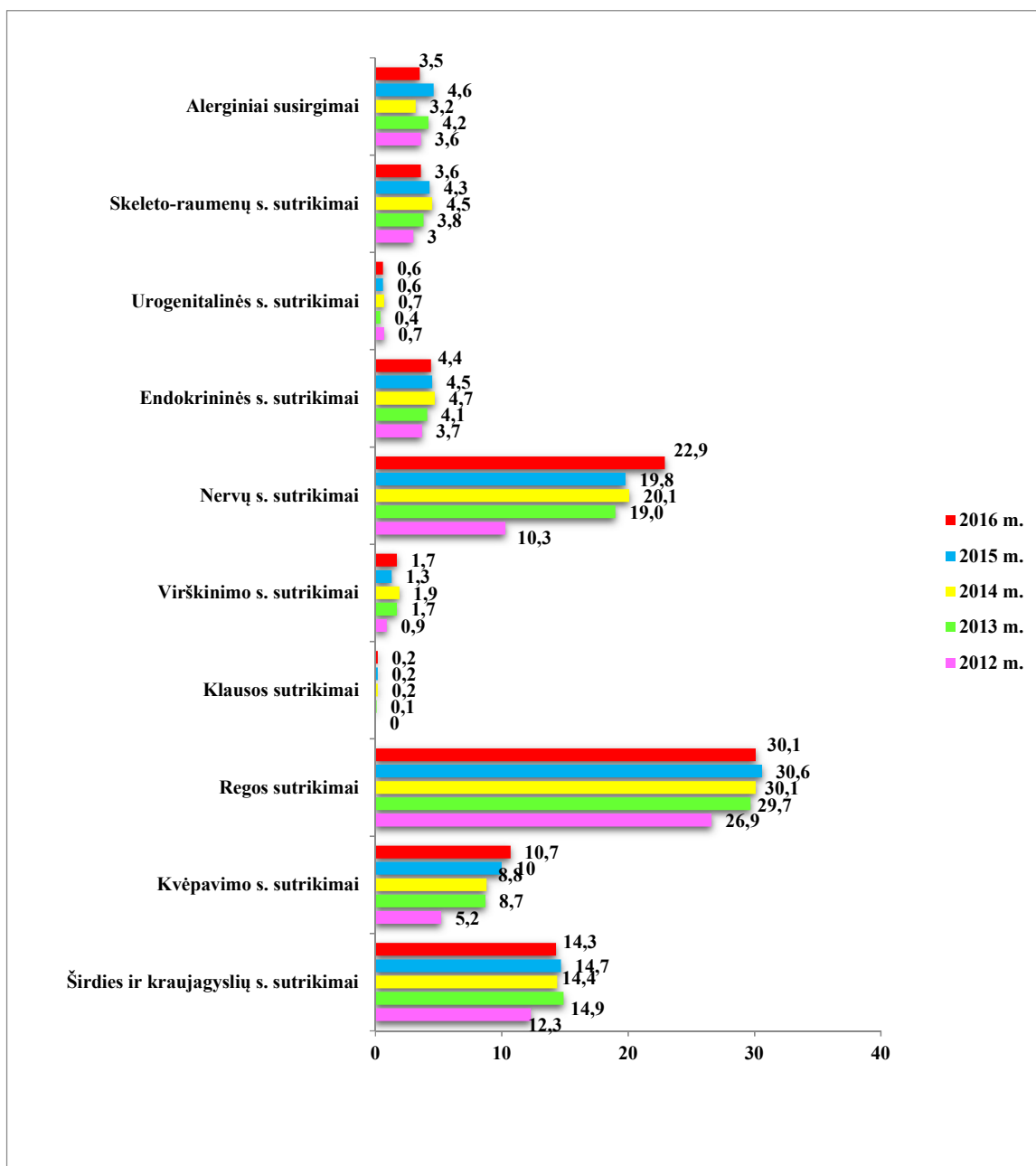
2016 m. bendras vaikams nustatytų sutrikimų skaičius siekė 4 420. 1 685 berniukai turėjo 2 423, 1 430 mergaičių – 1 997 sveikatos sutrikimus. Tai rodo, kad kai kurie vaikai turėjo ne po vieną, o net po kelis sveikatos sutrikimus (žr. 4 pav.).

4 pav. Sergančių vaikų ir sutrikimų skaičius 2012-2016 m. (abs. sk.)

Apžvelgiant 2012 – 2016 m. laikotarpį matyti, kad regos, nervų, kvėpavimo sistemos sutrikimų skaičius kasmet po truputį augo.

Regos sutrikimą turėjo kas trečias, nervų sistemos sutrikimą – beveik kas ketvirtas, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą – kas septintas, kvėpavimo sistemos sutrikimą – kas dešimtas Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikas. Mažiausiai buvo nustatyta klausos, urogenitalinės ir virškinimo sistemos sutrikimų (žr. 5 pav.).

5 pav. Visų profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją 2012–2016 m. (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal lytį ir ligų klasifikaciją 2016 m., kaip ir praėjusiais metais, vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų – 1 444 (2015 m. buvo 1 420 sutrikimų). Antroje vietoje buvo nervų sistemos sutrikimai (1 098). Berniukams šių sutrikimų nustatyta 1,8 karto daugiau

nei mergaitėms. Iš šios grupės sutrikimų kalbos sutrikimai buvo nustatyti 541 berniukui ir 289 mergaitėms, mišrūs raidos sutrikimai – 100 berniukų ir 54 mergaitėms. Trečioje vietoje buvo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimai (686). Padidėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų skaičius (2015 m. jų buvo 462, 2016 m. išaugo iki 515). Skeleto – raumenų sistemos sutrikimus turėjo 173 vaikai. Netaisyklinga laikysena nustatyta 32 vaikams (18 berniukų ir 14 mergaičių), plokščiapėdystė nustatyta 69 vaikams (38 berniukams ir 31 mergaitei). Endokrininės sistemos sutrikimus turėjo 213 (117 mergaičių ir 96 berniukams) vaikų (žr. 1 lentelę).

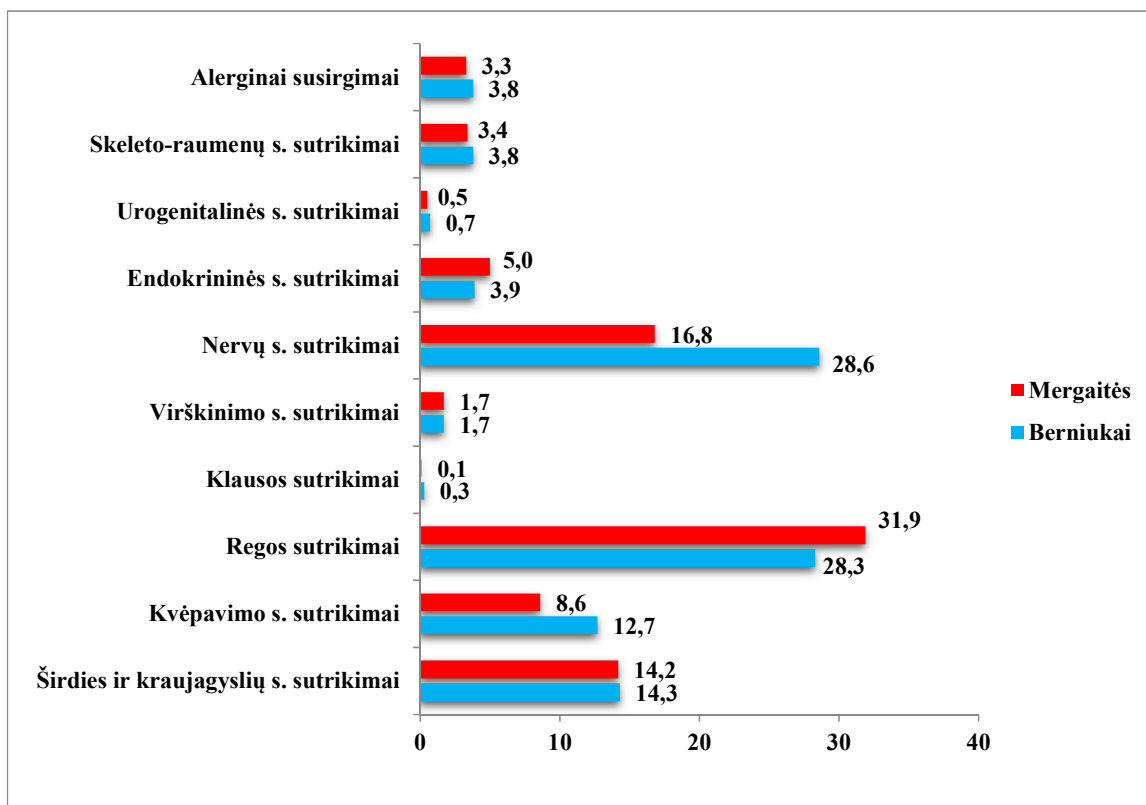
1 lentelė.

Vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.		
Viso	2 423	1 997	310	299	1 569	1 242	544	399
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai	354	332	69	64	208	210	77	58
Kvėpavimo s. sutrikimai, iš jų:	314	201	23	19	218	129	73	53
<i>bronchinė astma</i>	128	69	7	7	91	46	30	16
<i>TBC</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Regos sutrikimai	700	744	103	126	453	452	144	166
Klausos sutrikimai	8	3	0	1	7	2	1	0
Virškinimo s. sutrikimai, iš jų:	41	39	6	3	23	22	12	14
<i>refliuksas</i>	14	15	2	0	8	10	4	5
Nervų s. sutrikimai, iš jų:	706	392	67	40	480	272	159	80
<i>epilepsija</i>	7	7	0	0	5	6	2	1
<i>kalbos sutrikimai</i>	541	289	35	17	381	213	125	59
<i>mišrus raidos sutrikimas</i>	100	54	15	14	67	29	18	11
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai, iš jų:	96	117	18	19	52	68	26	30
<i>struma</i>	5	2	0	0	1	0	4	2
<i>cukrinis diabetas</i>	2	2	0	0	1	1	1	1
<i>antsvoris</i>	21	23	1	2	9	11	11	10
<i>sumažėjęs svoris</i>	16	26	6	4	9	17	1	5
Urogenitalinės s. sutrikimai	17	11	2	5	12	3	3	3
Skeleto-raumenų s. sutrikimai, iš jų:	93	80	8	4	55	48	30	28
<i>skoliozė</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>netaisyklinga laikysena</i>	18	14	0	1	8	7	10	6
<i>plokščiapėdystė</i>	38	31	0	0	21	19	13	12
Alerginiai susirgimai	94	78	14	18	61	43	19	17

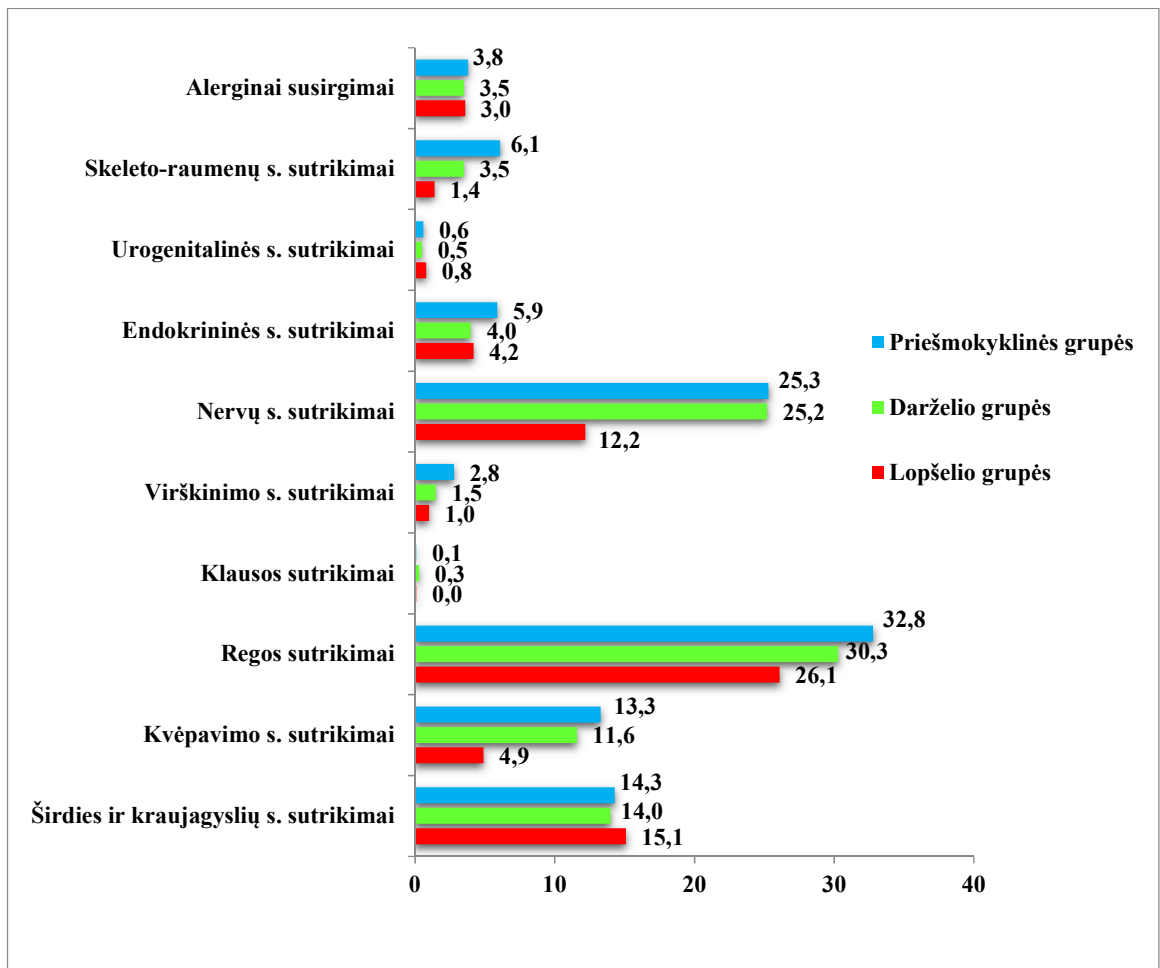
Šiauliuose mieste 2016 m. kaip ir 2015 m. trečdalis vaikų turėjo regos sutrikimų, beveik kas ketvirtas vaikas - nervų, kas septintas – širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų.

Statistiškai reikšmingai daugiau mergaitės (31,9 proc.) nei berniukai (28,3 proc.) turėjo regos sutrikimų. Daugiau berniukai (28,6 proc.) nei mergaitės (16,8 proc.) turėjo nervų ir kvėpavimo sistemos sutrikimų (berniukai – 12,7 proc., mergaitės – 8,6 proc.) ($p < 0,05$) (žr. 6 pav.).

6 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

Remiantis 2016 m. ikimokyklinukų profilaktinių sveikatos patikrinimų analizės duomenimis, kas trečias vaikas turėjo regos sutrikimą. Statistiškai reikšmingai daugiau darželio (25,2 proc.) ir priešmokyklinės (25,3 proc.) grupės vaikai nei lopšelio (12,2 proc.) grupės vaikai turėjo nervų sistemos sutrikimų. Taip pat daugiau priešmokyklinės (13,3 proc.) ir darželio (11,6 proc.) grupės vaikai nei lopšelio (4,9 proc.) grupės vaikai turėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų bei daugiau priešmokyklinės (6,1 proc.) grupės vaikai nei lopšelio (1,4 proc.) grupės vaikai turėjo ir skeleto – raumenų sistemos sutrikimų ($p < 0,05$) (žr. 7 pav.).

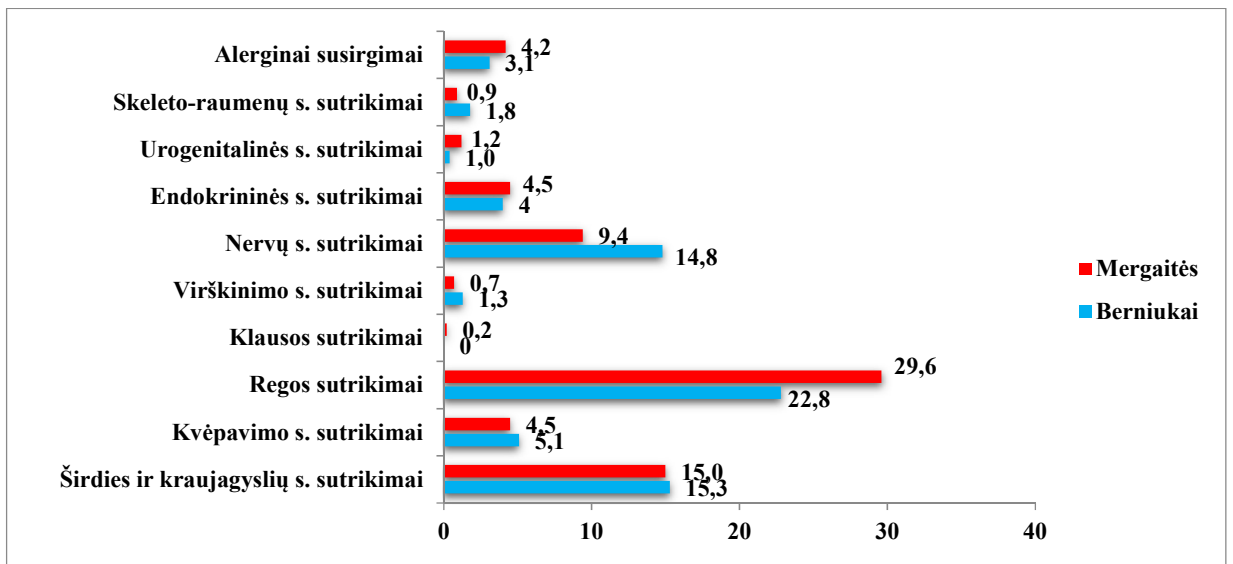

7 pav. Vaikų sergamumas, lyginant pagal ugdymo grupes (proc.)

Remiantis 2015 m. profilaktinių patikrinimų duomenimis, beveik trečdalis lopšelio grupės vaikų turėjo regos sutrikimus. Statistiškai reikšmingai daugiau šios grupės berniukai (10,1 proc.) nei mergaitės (6,1 proc.) turėjo kvėpavimo bei nervų (berniukai - 15,9 proc., o mergaitės - 9,9 proc.) sistemos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau mergaitėms (2,4 proc.) nei berniukams (0,5 proc.) nustatyti skeleto – raumenų sistemos sutrikimai ($p < 0,05$).

2016 m. statistiškai reikšmingai daugiau lopšelio grupės mergaitėms (29,6 proc.) nei berniukams (22,8 proc.) buvo nustatyta regos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau berniukai (14,8 proc.) nei mergaitės – (9,4 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų ($p < 0,05$) (žr. 8 pav.).

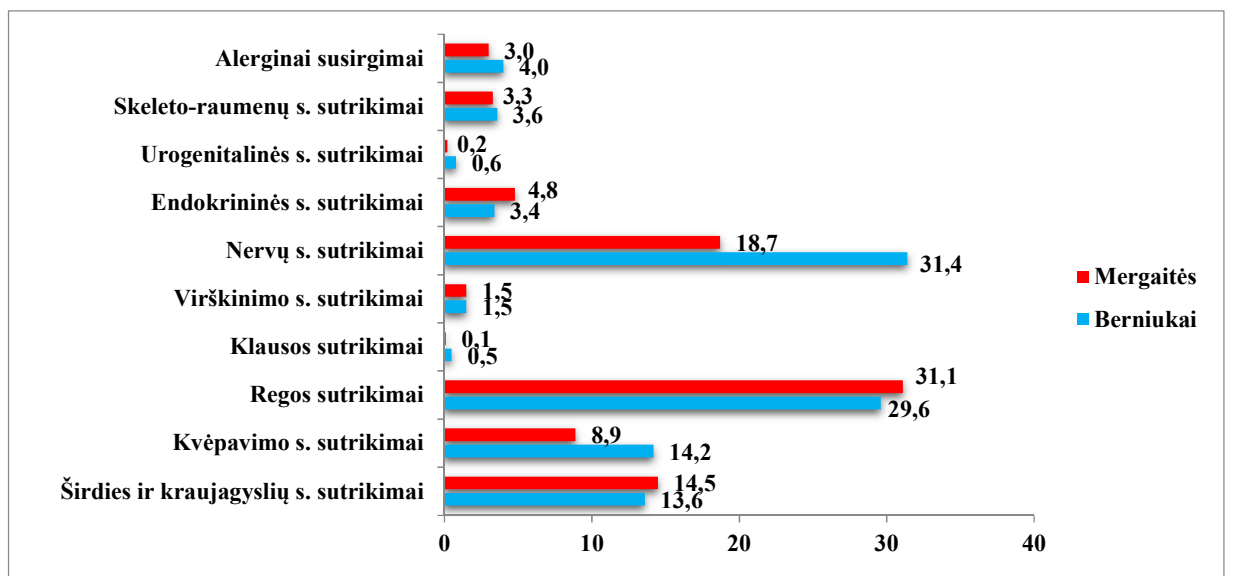

8 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lopšelio grupėse (proc.)

Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, 2015 m. daugiau nei trečdalis darželio grupės vaikų turėjo regos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau šios grupės berniukai (24,7 proc.) nei mergaitės (18,3 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. Daugiau berniukai (11,6 proc.) nei mergaitės (9,0 proc.) turėjo ir kvėpavimo, skeleto – raumenų (berniukai - 4,6 proc. mergaitės - 3,6 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų (berniukai - 5,6 proc., mergaitės – 4,6 proc.). Tuo tarpu daugiau mergaitėms (5,3 proc.) nei berniukams (3,5 proc.) buvo nustatyti endokrininės sistemos sutrikimai.

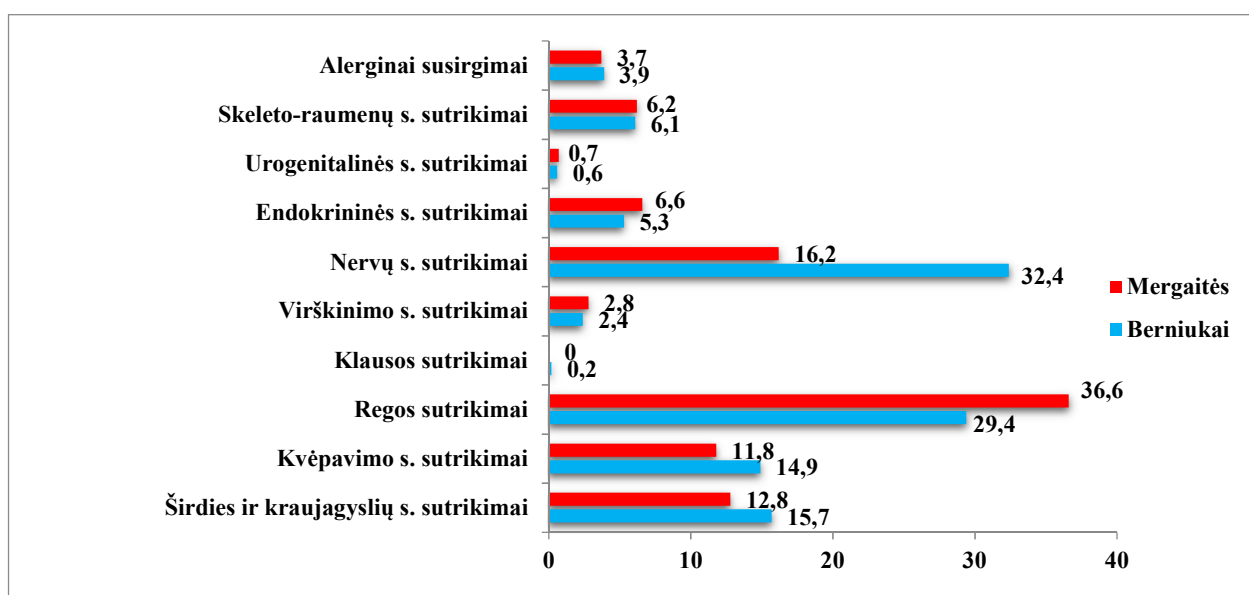
2016 m. statistiškai reikšmingai daugiau darželio grupės berniukai (25,5 proc.) nei mergaitės (17,6 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukams (14,2 proc.) nei mergaitėms (8,9 proc.) buvo nustatyta ir kvėpavimo sistemos sutrikimų ($p < 0,05$) (žr. 9 pav.).

9 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją darželio grupėse (proc.)

Apžvelgiant 2015 m. vaikų sergamumą priešmokyklinėse grupėse matyti, kad daugiau nei trečdalis jų turėjo regos sutrikimų (mergaičių – 33,3 proc., berniukų – 30,6 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau berniukai (23,7 proc.) nei mergaitės (16,7 proc.) turėjo nervų bei skeleto – raumenų (berniukai – 9,6 proc., mergaitės – 5,4 proc.) sistemos sutrikimų. Daugiau šios grupės mergaitėms (2,3 proc.) nei berniukams (0,7 proc.) ($p < 0,05$) buvo nustatyta virškinimo sistemos sutrikimų.

2016 m. statistiškai reikšmingai daugiau priešmokyklinės grupės mergaitės (36,6 proc.) nei berniukai (29,4 proc.) turėjo regos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau priešmokyklinės grupės berniukai (32,4 proc.) nei mergaitės (16,2 proc.) ($p < 0,05$) turėjo ir nervų sistemos bei kvėpavimo sistemos (14,9 proc. berniukų ir 11,8 proc. mergaičių) ir kraujotakos sistemos (15,7 proc. berniukų ir 12,8 proc. mergaičių) sutrikimų (žr. 10 pav.).

10 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją priešmokyklinėse grupėse (proc.)

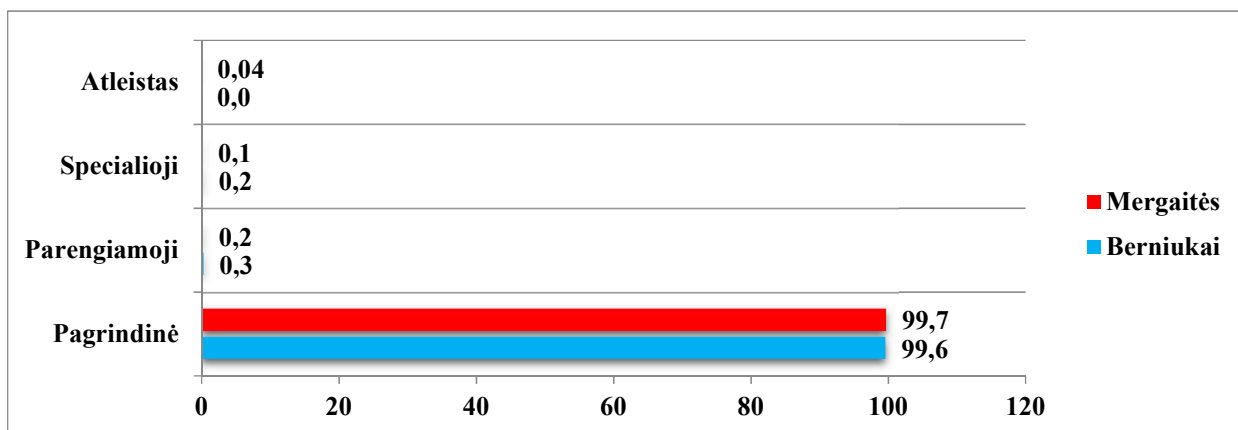
Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kiekvieno žmogaus augimas ir vystymasis priklauso nuo kasdieninio fizinio aktyvumo, kuris yra svarbi puikios sveikatos dalis. Per mažas fizinis aktyvumas yra vienas iš veiksnių, kuris sąlygoja antsvorio ir nutukimo atsiradimą.

Kūno kultūra ikimokyklinio ugdymo įstaigoje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir vaikų sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė. Vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiesiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų 2016 m. vaikų sveikatos būklės duomenų analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirtas 2 461 (99,6 proc.) berniukas ir 2 325

(99,7 proc.) mergaitės; 7 (0,3 proc.) berniukai ir 4 (0,2 proc.) mergaitės - į parengiamąją grupę; 4 (0,2 proc.) berniukai ir 3 mergaitės (0,1 proc.) - į specialiąją grupę. Viena mergaitė buvo atleista nuo kūno kultūros pamokų (žr. 11 pav.).

11 pav. Berniukų ir mergaičių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Analizės duomenys parodė, kad daugiausia lopšelio 451 (99,8 proc.) ir priešmokyklinės 489 (99,8 proc.) grupės berniukų buvo priskirta į pagrindinę kūno kultūros grupę. Daugiausia darželio grupės vaikų - 7 (0,2 proc.) buvo priskirti į parengiamąją grupę, 6 (0,2 proc.) šios grupės vaikai – į specialiąją grupę (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Pagrindinė	2 461 (99,6)	2 325 (99,7)	451 (99,8)	424 (99,5)	1 521 (99,4)	1 449 (99,7)	489 (99,8)	452 (99,6)
Parengiamoji	7 (0,3)	4 (0,2)	1 (0,2)	1 (0,2)	5 (0,3)	2 (0,1)	1 (0,2)	1 (0,2)
Specialioji	4 (0,2)	3 (0,1)	0 (0,0)	1 (0,2)	4 (0,3)	2 (0,1)	0 (0,0)	0 (0,0)
Atleistas	0 (0,0)	1 (0,04)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,2)

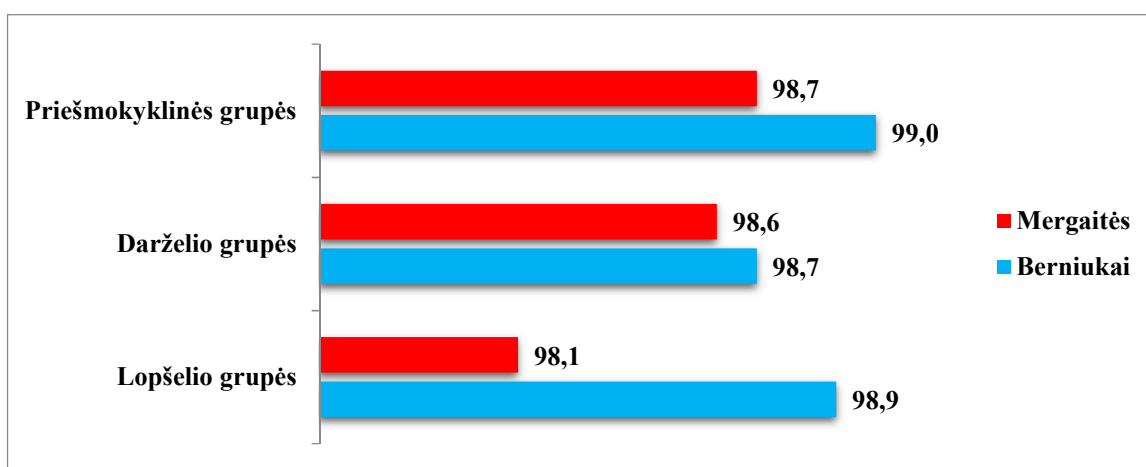
Vaikų dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, atsižvelgęs į Odontologų rūmų siūlymą, 2013 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. V-507 pakeitė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ ir išdėstė nauja redakcija šiuo įsakymu patvirtintą statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“. Šis pakeitimas papildė statistinę

apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ gydytojo odontologo įrašu, įvertinančiu vaiko pieninių ir nuolatinių dantų bei žandikaulių būklę.

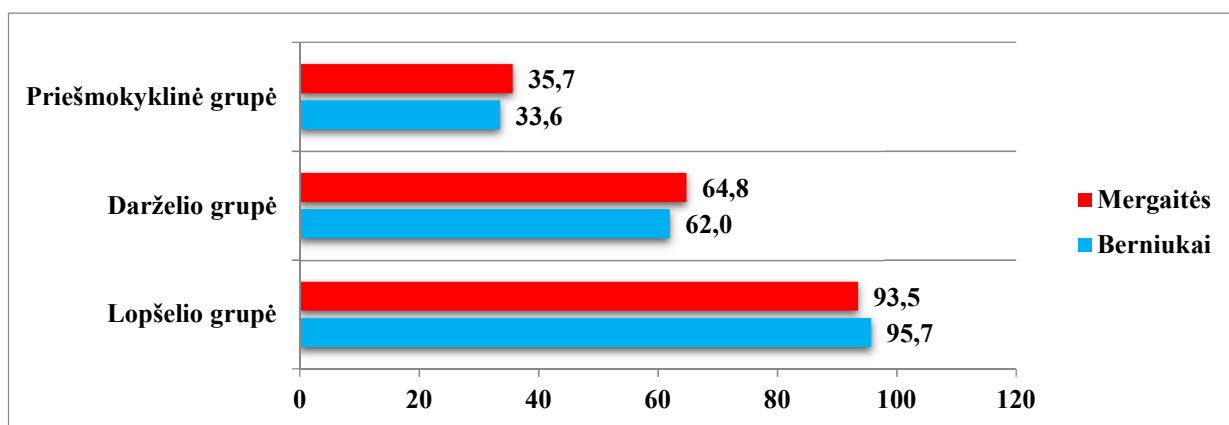
Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, iš 4 805 (2 472 berniukų ir 2 333 mergaičių) ikimokyklinukų pasitikrinusių sveikatą, dantys buvo patikrinti – 4 740 (2 442 berniukams ir 2 298 mergaitėms) vaikams. 2016 m. tik 55 (26 berniukams ir 29 mergaitėms) vaikams neįvertinta dantų būklė.

Lyginant 2016 m. profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausiai lopšelio 447 (98,9 proc.) ir priešmokyklinės 485 (99,0 proc.) grupės berniukams buvo įvertinta dantų būklė, mažiausiai – lopšelio 418 (98,1 proc.) ir darželio 1 433 (98,6 proc.) grupės mergaitėms (žr. 12 pav.). 2016 m. tik 10 (4 berniukams ir 6 mergaitėms) vaikų odontologai dantų būklę įvertino nepilnai ar neteisingai.

12 pav. Vaikų, kuriems patikrinti dantys, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Daugiau nei du trečdaliai vaikų (3 001 (63,3 proc.), kuriems buvo įvertinta dantų būklė, turėjo sveikus dantis. Mergaičių (64,2 proc.) dantys buvo sveikesni nei berniukų (62,4 proc.). Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausia lopšelio grupės berniukai 427 (95,7 proc.), o mažiausia – priešmokyklinės grupės berniukai 163 (33,6 proc.) turėjo visiškai sveikus dantis (žr. 13 pav.).

13. pav. Vaikų, turinčių sveikus dantis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Patikrinus ir įvertinus ikimokyklinukų dantų būklę, kas ketvirtam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas šeštam dantis - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus dantis.

Lyginant profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenis pagal lytį ir ugdymo grupę, daugiausia priešmokyklinės grupės vaikai (42,5 proc. berniukų ir 38,4 proc. mergaičių) turėjo karieso pažeistus pieninius dantis. Dažniau nei kas trečio šios grupės vaiko (41,1 proc. mergaičių ir 36,7 proc. berniukų) dantis buvo plombuoti, o kas aštunto (14,6 proc. mergaičių ir 10,1 proc. berniukų) – išrauti dėl karieso. Geriausia dantų būklė buvo lopšelio grupės vaikų. Tik 6,3 proc. mergaičių ir 3,4 proc. berniukų turėjo karieso pažeistus dantis, 1,2 proc. mergaičių ir 0,4 proc. berniukų – dantis plombuoti (žr. 3 lentelę). 9 (5 berniukams ir 4 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikams ir 7 (3 mergaitėms ir 4 berniukams) darželio grupės vaikams nustatytas ir nuolatinių dantų kariesas. 6 (3 berniukams ir 3 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikams šie dantis buvo plombuoti.

3 lentelė.

Vaikų, kuriems nustatytas pieninių dantų kariesas, kurių dantis plombuoti ar išrauti dėl karieso, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems nustatytas kariesas	647 (26,5)	541 (23,6)	15 (3,4)	26 (6,3)	426 (28,5)	344 (24,0)	206 (42,5)	171 (38,4)
Vaikų skaičius, kuriems plombuoti dantis	402 (16,5)	381 (16,6)	2 (0,4)	5 (1,2)	222 (14,7)	193 (13,5)	178 (36,7)	183 (41,1)
Vaikų skaičius, kuriems išrauti dėl karieso dantis	88 (3,6)	89 (3,9)	0 (0,0)	0 (0,0)	39 (2,6)	24 (1,8)	49 (10,1)	65 (14,6)

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo vaikams buvo nustatytas didesnis ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų pieninių dantų skaičius (žr. 4 lentelę). Vienam darželio grupės vaikui (kuriam buvo patikrinti dantis) vidutiniškai teko beveik vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis, o vienam priešmokyklinės grupės vaikui teko daugiau nei vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis bei plombuotas pieninis dantis.

4 lentelė.

Pieninių ir nuolatinių kariozinių, plombuotų ir išrautų dantų skaičius, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

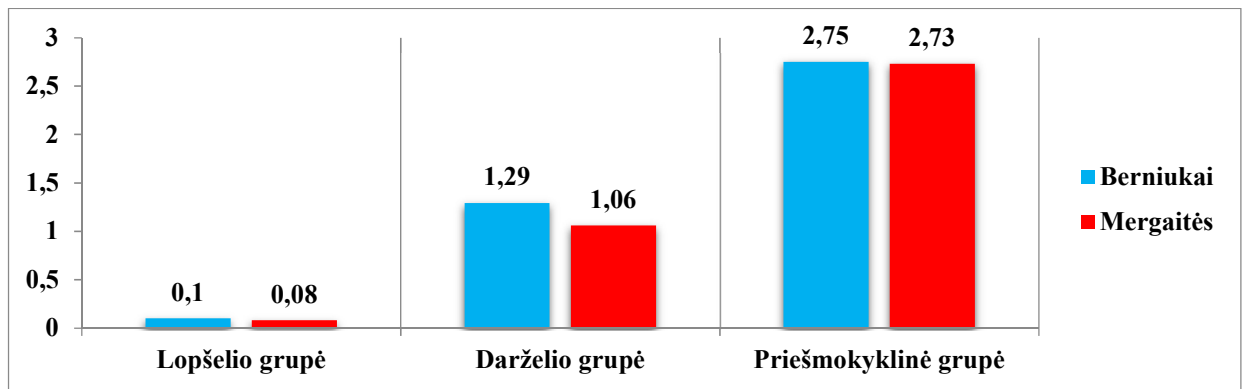
	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Kariozinių pieninių dantų skaičius	1 945	1 468	43	29	1 248	1 003	654	436
Plombuotų pieninių dantų skaičius	1 147	1 039	5	6	596	463	546	570
Išrautų pieninių dantų skaičius	215	234	0	0	92	38	123	196
Kariozinių nuolatinių dantų skaičius	22	19	0	0	13	12	9	7
Plombuotų nuolatinių dantų skaičius	8	5	0	0	2	0	6	5
Išrautų nuolatinių dantų skaičius	0	0	0	0	0	0	0	0

KPI indeksas tai - dantų ėduonies intensyvumo rodiklis, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam gyventojui. Ėduonies pažeisti dantys gali būti: negydyti, plombuoti ir išrauti dėl karieso. Todėl ėduonies intensyvumui išreikšti yra naudojamas KPI indeksas, rodantis K – kariozinių, P – plombuotų ir I – dėl karieso išrautų dantų skaičių, tenkantį vienam asmeniui. Pieninių dantų karieso intensyvumo indeksas užrašomas mažosiomis raidėmis kpi.

KPI intensyvumo lygiai:

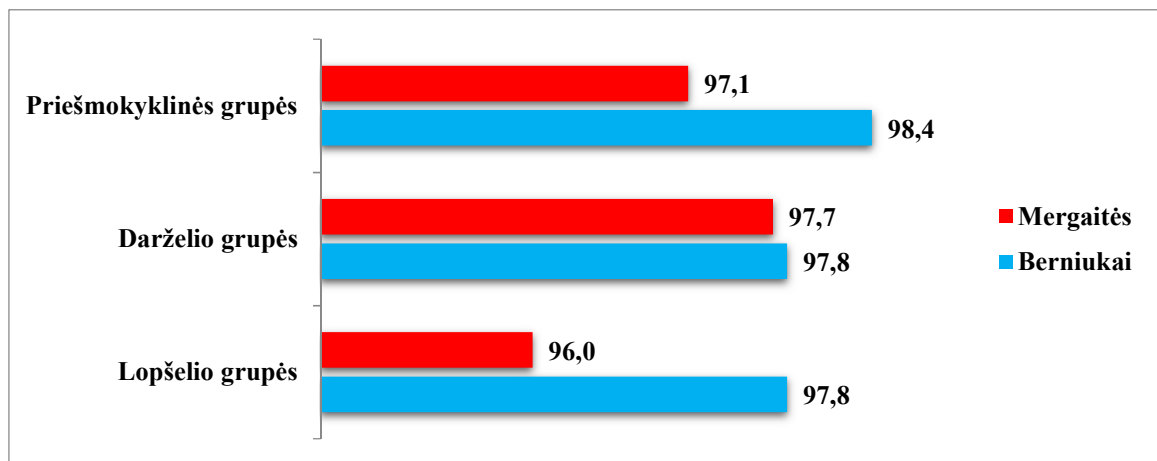
- Labai mažas   0,0 - 1,0;
- Mažas   1,1 – 2,6;
- Vidutinis   2,7 – 4,4;
- Didelis   4,5 – 6,6;
- Labai didelis   > 6,7.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad ikimokyklinių įstaigų vaikų bendras dantų ėduonies intensyvumo indeksas yra mažas ir siekė 1,29. Lyginant duomenis pagal lytį, berniukų (1,37) rodiklis buvo didesnis už mergaičių (1,21) rodiklį. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, bendras dantų ėduonies intensyvumo indeksas kito nuo labai mažo iki vidutinio. Didžiausias rodiklis buvo priešmokyklinės grupės (mergaičių siekė 2,73, berniukų – 2,75) vaikų, mažiausias – lopelio grupės (mergaičių siekė 0,08, berniukų – 0,10) vaikų (žr. 14 pav.).

14 pav. Vaikų bendro dantų éduonies intensyvumo rodiklio pasiskirstymas, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes

Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, sąkandis buvo patikrintas 4 691 (97,6 proc.) vaikams, 99 (2,1 proc.) – nepatikrintas. Lyginant pagal ugdymo grupes daugiausia sąkandis įvertintas priešmokyklinės grupės berniukams (98,4 proc.), mažiausia – lopšelio grupės mergaitėms (96,0 proc.) (žr. 15 pav.). 2016 m 15 vaikų (4 berniukams ir 11 mergaičių) informacija apie sąkandį buvo užpildyta neteisingai, o 2015 m. tik 9 vaikams (3 berniukams ir 6 mergaitėms).

15 pav. Vaikų, kuriems patikrintas sąkandis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, daugumai (4 535 (96,9 proc.)) vaikų sąkandžio patologijos nebuvo nustatyta. 63 (36 (1,5 proc.) berniukams ir 27 (1,2 proc.) mergaitėms) ikimokyklinukams nustatyta pavienių dantų patologija, 88 (48 (2,1 proc.) mergaitėms ir 40 (1,7 proc.) berniukų) vaikams nustatyta žandikaulių patologija. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, pavienių dantų patologija daugiausia nustatyta darželio grupės vaikams – 28 (18 (1,2 proc.) berniukų ir 10 (0,7 proc.) mergaičių), mažiausia – lopšelio grupės vaikams - 9 (5 (1,1 proc.) berniukams ir 4 (1,0 proc.) mergaitėms). Žandikaulių patologija nustatyta 12 (4 (0,9 proc.) berniukams ir 8 (2,0 proc.) mergaitėms) lopšelio grupės, 51 (24 (1,7 proc.) berniukams ir 27 (2,0 proc.) mergaitėms) darželio

grupės ir 25 (13 (3,0 proc.) mergaitėms ir 12 (2,5 proc.) berniukų) priešmokyklinės grupės vaikams (žr. 5 lentelę).

5 lentelė.

Vaikų, neturinčių sąkandžio patologijos ir turinčių pavienių dantų bei žandikaulių patologiją, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems sąkandžio patologijos nėra	2 343 (96,9)	2 192 (97,0)	434 (98,2)	397 (97,8)	1 452 (97,2)	1 380 (97,5)	457 (95,0)	415 (95,0)
Vaikų skaičius, kuriems yra pavienių dantų patologija	36 (1,5)	27 (1,2)	5 (1,1)	4 (1,0)	18 (1,2)	10 (0,7)	13 (2,7)	13 (3,0)
Vaikų skaičius, kuriems yra žandikaulių patologija	40 (1,7)	48 (2,1)	4 (0,9)	8 (2,0)	24 (1,7)	27 (2,0)	12 (2,5)	13 (3,0)

Išvados

- Kasmet vaikų, lankančių Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas, skaičius auga.
- Profilaktiškai patikrinta buvo 99,8 proc. ikimokyklinukų sveikata.
- Daugiau nei trečdalis vaikų buvo visiškai sveiki. Mergaitės buvo sveikesnės už berniukus. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo mažiau sveikų vaikų.
- Sutrikimų skaičius lyginat su praėjusiais metais padidėjo.
- Regos sutrikimą turėjo kas trečias, nervų sistemos sutrikimą – beveik kas ketvirtas, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą – kas septintas, kvėpavimo sistemos sutrikimą – kas dešimtas Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikas.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo regos, nervų, kvėpavimo, skeleto – raumenų sistemos sutrikimų.
- 99,6 proc. visų vaikų buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę. Tik vienas vaikas buvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų.
- Dantų būklė įvertinta 98,6 proc. vaikų.
- Daugiau nei du trečdaliai ikimokyklinukų turėjo sveikus dantis. Mergaičių dantys sveikesni nei berniukų.
- Beveik kas ketvirtam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas šeštam dantys - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus pieninius dantis.
- Bendras dantų ėduonies intensyvumo indeksas kito nuo labai mažo iki vidutinio. Lopšelio grupės vaikams nustatytas labai mažas, darželio grupės vaikams – mažas, priešmokyklinės grupės vaikams – vidutinis karieso intensyvumo indeksas.
- Sąkandžio patologija buvo įvertinta 97,6 proc. vaikų.
- Didžioji dauguma vaikų sąkandžio patologijos neturėjo.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnei daliai vaikų buvo nustatyta pavienių dantų ir žandikaulių patologija.

Rekomendacijos

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Dauguma sveikatos rizikos veiksnių yra susiję su gyvenimo būdu, įpročiais, kurie formuojasi vaikystėje. Vaikai gyvensenos sampratą pradeda kurti jau ankstyvojoje vaikystėje, bendraudami su jiem artimais žmonėmis. Šeima ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga vaikui turi padėti suprasti, kad sveikata yra vertybė, kurią reikia stiprinti ir saugoti nuo mažų dienų.

Rekomenduojame:

- skleisti informaciją apie sveikos gyvensenos svarbą žmogaus sveikatos stiprinimui ir lėtinių neinfekcinių ligų prevencijai;
- organizuoti ir vykdyti švietimo priemones (mokymus, renginius, akcijas) vaikams ir jų tėveliams (globėjams) sveikatos saugos ir stiprinimo temomis;
- stiprinti šeimos vaidmenį ugdant gebantį sveikai gyventi žmogų.

Dantų ėduonis – dažniausia dantų liga. Vaikui augant vis daugiau dantų pažeidžiami ėduonies.

Norint išvengti šios problemos reikia:

- jau ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pradėti formuoti vaikų burnos higienos įgūdžius;
- atkreipti tėvų (ar globėjų) dėmesį į vaikų saldumynų ir gazuotų gėrimų vartojimą, kurie paskatina ėduonies atsiradimą;
- propaguoti ir skatinti sveiką, subalansuotą ir pilnavertę vaikų mitybą.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius